

УДК 37.013

Думбур О.А., дизайнер,
«ООО» АН «Рестриелт», Україна
Новіна Н.Н., магістр психології,
ХНАДУ, Україна
Пащенко А.О., аспірантка

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДИЗАЙНЕРСЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. Розглянуто методичні аспекти перепідготовки фахівців дизайнерських спеціальностей, які спрямовані на вдосконалення комплексу знань, професійних умінь та навичок, а також особистісних якостей фахівців. Розглянуто окремі питання психологічної адаптації.

Ключові слова. Перепідготовка, дизайн, концепція, психологічна адаптація, особовий керований простір дизайну.

Постановка проблеми. Істотні зміни засобів і умов праці у зв'язку з науково-технічним прогресом і соціально-економічними трансформаціями, ведуть до змін і переформатування змісту професійної освіти. Зокрема, збільшення престижності деяких дизайнерських спеціальностей (розробка комп'ютерних ігор; реклама, медіадизайн, індустриальний дизайн), призводить до актуальної задачі обґрунтування нових методик перепідготовки фахівців технічного і гуманітарного сектора в дизайнерські спеціальності. Зокрема, необхідно виявити існуючі проблеми і окреслити шляхи їх вирішення, сформулювати уявлення про основні напрями роботи з перепідготовки фахівців в області дизайну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі положення професійної підготовки фахівців-дизайнерів розкриті в дослідженнях М. Воронова, С. Гамаюмова, Т. Журавської, В. Михайленко, В. Сидоренко та інш. Питанням дизайн-освіти і професійної підготовки дизайнерів присвячені наукові праці Ю.Веселової [1], О. Ареф'євої [2], О.Бурдуковської [3], С. Ізбаш [4], О.Ковешникової [5] С. Блізнюка [6], а також Brown A.L. [7].

Розроблено велику кількість навчальних планів перепідготовки. Окрім планів та освітніх стандартів, позитивно впливають на процес самоорганізованого навчання і розвитку нові комунікаційні технології і

інноваційні функції засобів масової інформації. Формується парадигма «персоніфікований навчальний простір – особисте середовище навчання» [1], у рамках якої і мають розроблятися методики перепідготовки фахівців, проте відсутні методики, які сприяли б швидкій і результативній адаптації людей, що здобули первинну технічну освіту при переході в гуманітарно-технічну сферу діяльності.

Формулювання цілей статті. Необхідно проаналізувати вміст перепідготовки майбутніх фахівців дизайнерських спеціальностей і окреслити шляхи удосконалення методики навчання проектуванню дизайн-об'єктів і питань психологічної адаптації в нових умовах творчої діяльності.

Основна частина. Методики перепідготовки майбутніх дизайнерів, об'єднані у певну систему, мають мати істотний вплив на процес розвитку суспільства і національної культури в певних педагогічних умовах: створення варіативних програм з малюнку, живопису, композиції, декоративно-ужитковому мистецтву; розвиток творчого потенціалу майбутніх дизайнерів в творчій діяльності; орієнтації на психологічну адаптацію.

Також необхідно розробляти методики, що дозволяють вирішувати завдання адекватної оцінки результатів навчання, оскільки широкого поширення набули такі форми, як форуми в соцмережах з метою об'єктивної оцінки. Проте, існує явище «розмитості» критеріїв оцінки, можливість дуже широкого діапазону відгуків з боку непрофесіоналів за відсутністю підтримки початківця. Внаслідок чого погіршується якість дизайн-об'єкту і, кінець кінцем, не набуває розвитку творча діяльність.

Тенденції розвитку дизайну на Україні ставлять завдання, яке полягає у зміні концепції, перенесенні мотиваційної домінанти, цілей і завдань перепідготовки фахівців дизайнерських спеціальностей в сферу творчої логіки. Психофізіологічний аналіз професійної діяльності і інженера і дизайнера передбачає вивчення фізіологічного забезпечення діяльності і розробку концепцій, що забезпечують фізіологічні процеси її реалізації. Загальна схема (основні етапи роботи) діяльності фахівця з дизайну виглядає таким чином:

- прийом і сприйняття інформації, що поступає, побудова попереднього образу ситуації;
- оцінка і переробка; декодування інформації;
- ухвалення рішення, відповідного уявленням про мету і результат;

– реалізація прийнятого рішення, залежна від готовності виконувати складні дії. Спеціальні заняття сприяють підтримці такої готовності.

Уявлення про дизайн-діяльність об'єднує уявлення про об'єкт і середовище. Аналізуючи діяльність дизайнерів, спостерігаємо, що відбувається виділення «простору дії» і «простору сприйняття», які є пов'язаними, але не співпадаючими явищами. В процесі дизайн-діяльності зміна «простору сприйняття» виявляється в структуризації речей, що раніше не сприймалися, усвідомленні часу як гнучкого чинника, що впливає в керованому просторі на образ. У зв'язку з цим, психологія виділяє декілька чинників, що впливають на результат в творчій діяльності:

- швидкість, здатність генерувати велику кількість ідей;
- гнучкість, здатність ставитись до однієї тієї ж проблеми по-різному;
- оригінальність, здатність генерувати унікальні, неповторні ідеї;
- ретельність, здатність розробляти ідею детально, розширюючи можливості її використання.

В процесі перепідготовки фахівця велике значення приділяється методам «мета, а не проблема», «перетворююче мислення», «мозковий штурм», активізація інтуїції.

Специфіка дизайнерських спеціальностей: індустріального дизайну, інфо-та медіадизайну, полягає в тому, що ефективна робота неможлива без профільної бази – уміння реалізувати об'ємно-просторові ідеї і образи в малюнку, програмному забезпеченні тощо, оскільки дизайнер зобов'язаний створювати відповідний міжнародним принципам естетики об'єкт у інтелектуально-образній сфері, втілений матеріально.

В більшості випадків у ситуаціях, коли особа не може відповідним чином виразити своє уявлення про форму, просторову глибину, колористичні, фактурні властивості, виникає тривога і дискомфорт, які блокують навчання і навіть можуть зробити його взагалі неможливим. Вирішення дизайнерських завдань включає психологічні процеси побудови образу; виконання розумових перетворень; переходи від однієї системи відліку простору образів до іншої. Образ дизайн-об'єктів залежить від професійного досвіду фахівця. Велике значення мають методи, які дозволяють керувати віртуальним простором образу шляхом накладення на геометричний простір варіантів образів, що вимагає особливої уваги в навчанні майбутніх фахівців дизайнерських

спеціальностей. Створення дизайн-об'єкта передбачає зміну уявлень про простір і час, що склалися в попередній діяльності, систем перцептивних світів (актуальне сприйняття).

Хотілося б звернути увагу на формування навичок управління віртуальним простором в 3D програмному забезпеченні, або в його класичному прототипі – зображенні на площині. Перетворення, що виконуються в процесі підготовки до проектування, дозволяють погоджувати просторові складові образу і змушують функціонувати динамічну частину створюваного дизайну-об'єкту. Проблема «точки відліку», системи координат у «просторі перетворення» об'єкту (його зрушення, обертання, стискування і розтягування), також потребує досліджень і нових методик, що передбачали б отримання здатності використовувати будь-яку вільно обрану точку відліку. Перешкодами в перекваліфікації фахівців в дизайнерські спеціальності стає складена раніше єдина можлива система бачення простору, недостатня фахова підготовка.

Розвиток навичок навчання основам образотворчого мистецтва (малюнок, живопис, композиція) в актуальному суспільно-культурному середовищі у процесі перепідготовки дизайнерів призводить до формування у майбутнього фахівця концепції особистого керованого простору образу. Цьому сприяє розширення можливостей, набути в заняттях з фахівцем (знання, отримані вербально, марні без розвитку навиків, що формують характер дотиків до аркуша паперу, які визначають результат), з цього виходить необхідність безпосередньої взаємодії викладача і майбутнього спеціаліста, що можливо або в безпосередньому, індивідуальному спілкуванні, або в малих групах. Цьому також сприяють використання 3D програмного забезпечення з визначенням індивідуальних цілей, інтернет-навчання на видаленому доступі.

Фахівці, які здобули спочатку технічну освіту, зазвичай критичніше відносяться до он-лайн сприйняття кольорового простору, що помітно впливає на формування образу. В області кольоровідтворення мають бути результативними вправи і методики, метою яких є зняття стереотипів («біле» – завжди світле, «чорне» – завжди темне), які спрямовані на розширення бачення тональної основи кольору; тепло-холодності, – так званих «стосунків»; надбання знань в галузі ергономіки (рис.1). Необхідно розвивати методики, що дають можливість вирішити конкретне дизайнерське завдання.

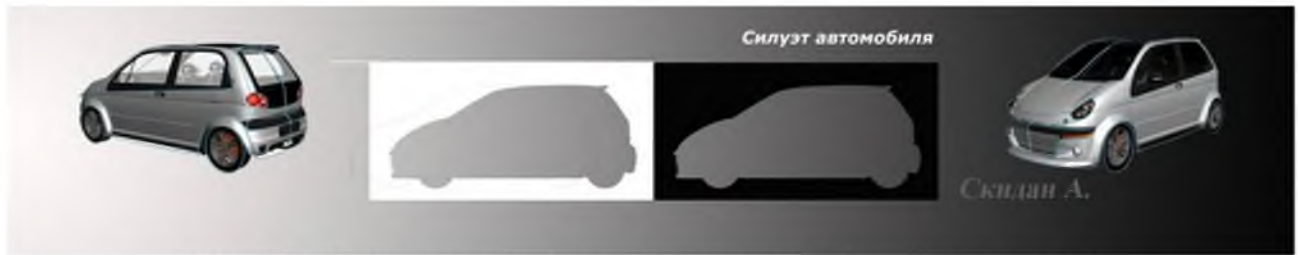

Рис. 1. Глибина простору. Тональний і кольоро-фактурний аспекти

В концепції особистої побудови образу велике значення має творчий потенціал майбутнього фахівця, сформовані цілі і завдання. Практично, не існує перешкод для творчої роботи в просторі образів, перенесеному і з зовнішнього світу в область активної уяви з подальшим втіленням на носіях інформації.

Висновки. В процесі перепідготовки фахівців-дизайнерів важливим є створення концепції особистого керованого простору образу, що потребує трансформації пріоритетів та розвиток методик з надання профільних знань та професійних навичок. Дистанційне навчання є важливою частиною формування навиків керування простором образу, проте воно не повинне замінювати особисту взаємодію з викладачем-професіоналом у вигляді занять або консультацій. Необхідною умовою якості особового креативного мислення є психологічна адаптація згідно з концепцією сприйняття цілісного гармонійного простору образу дизайн-об'єкту, який втілюється в реальність.

Перспективи подальших досліджень. Метою подальших досліджень є в розробка методик, що дозволяють в процесі перепідготовки майбутніх фахівців дизайнерських спеціальностей розширювати обсяг необхідних знань, набувати уміння, навички і створювати сприятливі умови психологічної адаптації; у формуванні концепції особистого керованого простору образу, креативності і відповідальності всіх тих, хто причетний до створення дизайн-об'єкту в будь-якій дизайнерській спеціальності; дослідження психофізіологічної складової в професійній діяльності дизайнера як багатовимірного і динамічного явища.

Література

1. *Веселова Ю.В.* Основные направления профессиональной подготовки дизайнеров. Сборник научных трудов НГТУ. – 2010 - № 2(60) –М., 2007- 188с.
2. *Арефьева О.Н.* Профессиональная подготовка студентов-дизайнеров в процессе обучения компьютерной графике. ВАК 13.00.08

<http://www.dissercat.com/content/professionalnaya-podgotovka-studentov-dizainerov-v-protssesse-obucheniya-kompyuternoj-grafike#ixzz3MouZscGg>

3. Бурдуковская Е.А., Шкиль О.С. Профессиональная подготовка дизайнеров как объект педагогического исследования: ретроспективный анализ. *Народное образование и педагогика. Вып.4(20) /2013. ВАК 13.00.00* <http://cyberleninka.ru/article/n/professionalnaya-podgotovka-dizaynerov-kak-obekt-pedagogicheskogo-issledovaniya-retrospektivnyy-analiz#ixzz3Mov7xZ00>

4. Избаш С.С. Проектна діяльність як фактор соціально-професійної адаптації студентів педагогічного університету. Автореферат. дис.. к.п.н./С.С.Избаш/К; 2007.

5. Ковешникова Е.Н., Ковешников П.А. К проблеме методов профессиональной подготовки дизайнеров: теоретико-методологический аспект.13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» http://nauka2020.ru/Koveshnikova_090114.pdf

6. Близнюк С.А. Психолого-педагогические аспекты оценки знаний. *Народное образование* № 8, с. 48-50.

7. Brown A.L. (1997). Transforming schools into communities of thinking and learning about serious matters. *American Psychologist* , 4, 399-413

Литература

1. Веселова Ю.В. Основные направления профессиональной прдготовки дизайнеров. Сборник научных трудов НГТУ. - 2010 - № 2 (60) -М., 2007-188с.

2. Арефьева А.Н. Профессиональная подготовка студентов-дизайнеров в процессе обучения компьютерной графике. ВАК 13.00.08 <http://www.dissercat.com/content/professionalnaya-podgotovka-studentov-dizainerov-v-protssesse-obucheniya-kompyuternoj-grafike#ixzz3MouZscGg>

3. Бурдуковская Е.А., Шкиль А.С. Профессиональная подготовка дизайнеров как объект педагогического исследования: Ретроспективный анализ. *Народное образование и педагогика. Вып.4 (20) /2013. ВАК 13.00.00* <http://cyberleninka.ru/article/n/professionalnaya-podgotovka-dizaynerov-kak-obekt-pedagogicheskogo-issledovaniya-retrospektivnyy-analiz#ixzz3Mov7xZ00>

4. Избаш С.С. Проектная деятельность как фактор социально-профессиональной адаптации студентов педагогического университета. Автореферат. дис .. к.п.н. / С.С.Избаш / К; 2007.

5. Ковешникова Е.Н., Ковешников П.А. К проблеме методов профессиональной подготовки дизайнеров: теоретико-методологический аспект.13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» http://nauka2020.ru/Koveshnikova_090114.pdf

6. Близнюк С.А. Психолого-педагогические аспекты оценки знаний. *Народное образование* № 8, с. 48-50.

7. Brown A.L. (1997). Transforming schools into communities of thinking and learning about serious matters. *American Psychologist*, 4, 399-413

References

1. Veselova Yu.V. Osnovnyie napravleniya professionalnoy podgotovki dizaynerov. Sbornik nauchnyih trudov NGTU. - 2010 - # 2 (60) -M., 2007-188s.
2. Arefeva A.N. Professionalnaya podgotovka studentov-dizaynerov v protsesse obucheniya kompyuternoy grafike. VAK 13.00.08 <http://www.dissercat.com/content/professionalnaya-podgotovka-studentov-dizainerov-v-protsesse-obucheniya-kompyuternoi-grafike#ixzz3MouZscGg>
3. Burdukovskaya E.A., Shkil A.S. Professionalnaya podgotovka dizaynerov kak ob'ekt pedagogicheskogo issledovaniya: Retrospektivnyiy analiz. Narodnoe obrazovanie i pedagogika. Vyip.4 (20) /2013.VAK 13.00.00 <http://cyberleninka.ru/article/n/professionalnaya-podgotovka-dizaynerov-kak-obekt-pedagogicheskogo-issledovaniya-retrospektivnyy-analiz#ixzz3Mov7xZ00>
4. Izbasha S.S. Proektnaya deyatelnost kak faktor sotsialno-professionalnoy adaptatsii studentov pedagogicheskogo universiteta. Avtoreferat. dis .. k.p.n. / S.S.Izbash / K; 2007.
5. Koveshnikova E.N., Koveshnikov P.A. K probleme metodov professionalnoy podgotovki dizaynerov: teoretiko-metodologicheskii aspekt.13.00.08 «Teoriya i metodika professionalnogo obrazovaniya» http://nauka2020.ru/Koveshnikova_090114.pdf
7. Bliznyuk S.A. Psihologo-pedagogicheskie aspekty otsenki znaniy. Narodnoe obrazovanie # 8, s. 48-50.
8. Brown A.L. (1997). Transforming schools into communities of thinking and learning about serious matters. American Psychologist, 4, 399-413

Аннотация

Думбур Е.А., Новина Н.Н., Пащенко А.О. Методические аспекты переподготовки будущих специалистов дизайнерских специальностей. Рассмотрены методические аспекты переподготовки специалистов дизайнерских специальностей, направленные на совершенствование комплекса знаний, профессиональных умений, а также личностных качеств специалистов. Рассмотрены некоторые вопросы психологической адаптации.

Ключевые слова: переподготовка, дизайн, концепция, психологическая адаптация личное управляемое пространство образа.

Abstract

Dumbur E.A., Nowina N.N. Pashchenko A.O. Methodological aspects of training future specialists design specialties. Methodical aspects retraining of future specialists of design, directed on perfection of complex of knowledges, professional abilities, and also personality qualities of specialists, psychological adaptation described are considered

Keywords: Refresher, design, concept, psychological adaptation ,controlled private space image